

plegar totes aquestes coses davant madona la Infanta e l Sr Infant, e li ho presenté tot, de què --- fou molt pagat» (§ 264, VII, 48 17) Casac (que usà perfectament un ms dels millors i més antics de Muntaner) anotava «*rindes*. randes, puntes (?)» En l'ed Soldevila (904b, 992, n. 1) text i nota idèntics, sense l'interrogant. L'ed Bofarull (fora de *jucies* per *sucies*), text igual també, però ometent «e *rindes*» *Almexies, alquimals* i *mactans* són arabismes ben coneguts, i ben glossats per Casac La forma *rinda*, però, és un hapax en català — 3 Aquí un parell de derivats i detalls d'aqueixes formes secundàries, que no ens han de distreure del que hi és bàsic i ja complicat La pronúncia amb *-nt* secundari, només és en la ruralia val.: «*ranter* adj., que va *arran*: un *ful ranter*, una *pedra rantera*», EValor-JGiner (1950-5), amb el típic ús val del diminutiu: «està *ranterét* al camí de la lloma» Mislata En alguns punts tals derivats s'han format amb *-nd-*; i en una i altra forma hi ha també ús adverbial i substantivat. «poetes que, lluny de muntar ben alts en la seua inspiració, gaudiren una mica massa de volar *rander* a terra», A SzGozalvo (*BSCC* xv, 263) En l'ús pastoral de les comarques del Migjorn, un *arran* es diu substantivat d'indrets solitaris en les serres, on els pastors han disposat una mica d'aixopluc per a ells i les bèsties ajudant-s'hi amb brancam i adossant-ho a un pendent rocós, sovint més o menys balmat; i aquí (tenint en compte que el mateix es diu en el Maestrat un *arrim* o *arrimall*) és possible que hi contribuís **arramb* de *ARRAMBAR* En els pendents de la Serra de Bèrnia: d'una banda *l'añan de les Oreques* (vessant d'Altea), «allí forma un *añant*», explicat «un recingle, un penjat» (Callosa): «no és més que un *añan*», Confrides, Finestrat; sovint amb nom propi, cap a l'Aitana: *l'añan d'Abril* Benimantell, *l'a de l'Escalao* a Confrides, *l'Arran Roig* a Finestrat, *l'Arran del Penyó* i *l'Arran(t)*, sento a la Vall de Tagarina (Sella), amb *-t* evanescent; un altre a Aigües de Busot (1963). A Parcent, amb aqueix paper, admeten alhora *arran* i prepositiu a *rinxo* (cf. *DECH*, RANCHO, iv, 770a, sobretot notes 12 i 13; HERENCIA, RIZO) Com que aquests refugis remots i solitaris van ser aprofitats per bandolers, en alguns punts hi ha hagut suma local amb *roder* 'bandit': *Cova 'l rantero* a Pedreguer, i *Caseta 'l Rander*, en el vast terme de Morella, me'ls explicaren a tots dos llocs com «*roder*» (1961-63). — 4 Veg encara Pok, *IEW*, 60.9f; Bender, *Lithuan Et Dict*, s v; i més dubtosament Persson, *Wurzelerweiterungen*, 102; i Brückner, *Slaw Fremdwörter im Lit*, 125n

Randell, randilla, V rantell

DE RANDÓ, 'impetuosament, de cop i volta', algunes vegades en català antic: «meteren-se en *randó* en mar ---», Muntaner, amb var. alterada en *redon*, capítols 106 i 130 (Casac III, 35.20; IV, 13.20; Bof. en *rendó*), pres del fr ant *de rondon*, derivat de *randir*

'galopar' i aquest, del franc *rant* 'cursa, correguda' (germànic *RENNAN* 'córret') > castellà *DE RONDON*, *DCEC/DECH*

5 *Randola*, V *oreneta Ranedissa*, V *ranera Raner*, V. *randa Ranell*, V *ranera*

RANERA, que en alguns llocs es diu també *RANEL·L*, *ranedissa* (i d'altres *ransill*, *rangall* etc.) encara que en aquests mots i en els afins *rangoulb*, *rangoulà* etc., dels parlars occitans i d'altres afins, ha influït el nom llatí i romànic de la *RANA* 'granota', es tracta principalment de formes paral·leles a l'oc. ant. *renar* 'rondinar, grunyir' i it. *ràntolo* 'ranera' (i variants *rantolare*, *ranto*), mots d'origen onomatopèic. □ 1ª doc: c. 1880, *DAG*; *ranell*, Belv.; oc ant *renar*, S. XIII

Ranera tot i ser el mot d'ús general en cat central i or. per a l'estertor del moribund i sons semblants, no fou recollit fins al *DAG*: «l'estertor, la *ranera* de la mort, el panteix dels qui moren» (amb variant *ranerera* [?]); no he sentit altra cosa que allò a amics i familiars (recordo ja c 1910); cf Griera, *BDC* xvii, 117. *Ranell* ja havia estat registrat per Belv. i Lab 1840: «so ronc de la veu del moribund». És el que llegim en els *Quadros Populars* d'EmVilanova (c 1880): «Morir al hospital, sentint les fatigosos gemecs de dolor y'l *ranell* d'altres infelissos que pugnen per dexar la vida» (veg. encara alguna cita or. de poc valor, de tots dos, en *AlcM*) La *ranera* de l'elefant en erecció, Coromines, *Vikramóvaci*, acte iv.

Afegim-hi encara: *ransill* 'ranera dels moribunds, del gat' a Estaon de Cardós (*BDC* xxiii, 305), *rango nyar* amb derivats, en VCatalà etc., on hi ha encreuament amb *RONDINAR* i semblants; *ranós* 'propens a ranyar' tort, 'boix, eixelebrat' (ovella) en el Pall; Benasc *sorgalh* (*BDC* vi, 33), aran *sorgalh*, *rangalh*, *sarrangalh* (*BDC* vi, 63; Corom., *Voc Ar*, 103); cast. *sarrillo* etc. I un corresponsal de l'*Y E C* envia (Griera) nota de *ranar* 'roncat el porc', a Veciana

40 Pel que fa a l'etimologia s'ha coincidit sovint a veure-hi derivats de *RANA*, a causa del ronc de les granotes: així ho admeté de *ranell* Sainéan (*BhZRP* x, 132) i Spitzer de *ranera* (*AORBB* i, 248). Encara que no crec que vagin massa desencaminats, els hauria ajudat de tenir en compte altres sinònims en els parlars afins.

Amb *rangall* i semblants van també oc. mod *rangoulà* «gronder (chat et chien)» (Sainéan, p. 6); Alts Alps *rangourear* (ací *-olejar* > *-ourea* és normal) (Chabrand, *Parlar des Alpes Cottiniennes*), Barceloneta *rangouleà* «ràler», *rangoulun* «ràle de l'agonie» (Arnaud-Morin); Ilgd or. *ranghil* «difficulté de respirer, enrouement», «le ràle de la mort» (Sauvages), Castras 55 *rangoul* «ràle» (Couzinié); bearn. *rangoulb* «ràle» (Lespy, *Gramm. Béarn*), Baretons *roungoulb* «ràle» (Lespy-R., *Dict B*), gascò *arrangoulb*, *arreguilb* (Palay). En la forma de Baretons hi ha contacte amb *RHONCHUS*; arag. *roncollo* 'ranera de la mort' a la Puebla de Iñar (Casac., *BDC* xxiv). Sobre aquest tipus